

Številka zadeve: U-I-307/11

Datum odločbe: 12.4.2012

Področje: Odgovornost družbenikov za obveznosti izbrisanih gospodarskih družb

Izrek: Členi 1 do 17 Zakona o postopkih za uveljavitev ali odpustitev odgovornosti družbenikov za obveznosti izbrisanih gospodarskih družb (Uradni list RS, št. 87/11) se razveljavijo.

Dodatno: Mnenje DZ in Vlade

Odločitev: število glasov 7:2; 1 OLM

SAMO ZA: Petrič, Deisinger, Jadek Pensa, Sovdat, Zobec, Mozetič, Klampfer

OLM1: Korpič-Horvat, pridružuje Pogačar

Izločeni: /

POVZETEK ZADEVE: Postopek je bil začel na zahtevo Okrožnega sodišča v Ljubljani, ki je zatrjevalo neskladje izpodbijanih odločb zakona z 22., 33. in 155. členom ustave. ZPUOOD naj bi posegal v pridobljene oziroma pričakovalne pravice upnikov izbrisanih gospodarskih družb. Protiustavnost naj bi se kazala v tem, da dolžnikom, za katere je pred uveljavitvijo ZPUOOD obstajala zakonska in ustavnoskladna podlaga za nastanek obveznosti, omogoča, da v posebnem sodnem postopku dosežejo odpust teh obveznosti do upnikov izbrisanih družb. Na drugi strani pa naj bi upnike postavljala v položaj, ko bodo morali kljub temu, da že imajo pridobljeno pravico v obliki pravnomočne sodne odločbe oziroma imajo pričakovalne pravice, v novem postopku uveljavljati iste terjatve, pri čemer naj bi bila pravna podlaga za njihovo uveljavitev zožena. Čeprav ne gre za takojšnjo izgubo pridobljenih oziroma pričakovalnih pravic, kot je ta nastopila v primeru Zakona o spremembah Zakona o finančnem poslovanju podjetij (Uradni list RS, št. 31/07 – v nadaljevanju ZFPPod-B), za katerega je Ustavno sodišče z odločbo št. U-I-117/07 z dne 21. 6. 2007 (Uradni list RS, št. 58/07, in OdlUS XVI, 64) ugotovilo neskladje z Ustavo, gre po mnenju predlagatelja za poseg v pravice iz 33. člena Ustave, v primeru pridobljenih pravic tudi za kršitev 155. člena Ustave. Za tak poseg po mnenju predlagatelja ne obstaja ustavno dopusten cilj. Navaja še, da je ZPUOOD v neskladju z 22. členom Ustave, ker upnike, ki imajo pričakovalno ali pridobljeno pravico, neenako obravnava glede na upnike, ki so že dosegli poplačilo svojih terjatev pod milejšimi pogoji.

US je vlagatelju zahteve pritrdilo. Poudarilo je, da v primeru upnikov, ki so imeli judikatno terjatev, gre za poseg v pravico do sodnega varstva (prvi odstavek 23. člena Ustave) in do zasebne lastnine (33. člen Ustave) ter za kršitev prepovedi povratne veljave pravnih aktov (155. člen Ustave), v primeru upnikov, ki so imeli odprte sodne postopke, gre za kršitev pravice do poštenega postopka (22. člen Ustave) in do zasebne lastnine (33. člen Ustave) in v primeru upnikov, ki svojega zahtevka še niso uveljavili, imajo pa upravičeno pričakovanje, za kršitev pravice iz 33. člena Ustave, če zakonodajalec prekine vse postopke (sodne in upravne), v katerih so upniki uveljavljali svoje terjatve do družbenikov izbrisanih družb na podlagi ureditve, ki je veljala do uveljavitve Zakona o postopkih za uveljavitev ali odpustitev odgovornosti družbenikov za obveznosti izbrisanih gospodarskih družb in povsem drugače uredi pogoje za uveljavljanje terjatve do družbenikov izbrisanih družb. Kadar zakonodajalec posega v obstoječa pravna razmerja, ki uživajo ustavnopravno varstvo, morajo biti razlogi za tako poseganje res posebej utemeljeni. Pri tem razlogi, ki utemeljujejo spreminjanje ureditve za naprej, niso sami po sebi ustavno dopusten razlog za poseganje tudi v obstoječa pravna razmerja med subjekti, ki so nastala na dotlej veljavni ureditvi. Kadar Ustavno sodišče ugotovi, da za poseg v človekovo pravico ali temeljno svobodo ni podan ustavno dopusten cilj, ne preizkuša, ali je poseg nujen, primeren in sorazmeren v ožjem smislu (2. člen Ustave). Vsebinska povezanost določb narekuje, da Ustavno sodišče presoja izpodbijane določbe zakona kot celoto in ne vsake določbe posamično.

DZ je navedbam Okrožnega sodišča nasprotoval in predlagal zavrnitev zahteve za ustavnost zadevnih določb, Vlada pa je, nasprotno, bila prepričana o njihovi protiustavnosti ter je, celo, predlagala razširitev presoje ustavnosti na dva dodatna člena. OLM nasprotuje razveljavitvi izpodbijanih členov,

saj vztraja, da namen zakona ni bil samo zavarovanje upnikov, ampak tudi družbenikov, česar US ni storilo.

EKONOMSKA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe		S		PS	
Pozicija LM			OLM		
OLM1: Korpič Horvat, Pogačar			2		
ZA: vsi ostali	1	1	0,5		

V danem primeru je podana ekonomska dimenzija. Zakon je posegel na trg, tako da je uredil odgovornost družbenikov za likvidirane gospodarske družbe. Prvotni zakon je solidarno odgovornost naložil vsem družbenikom, zakonodajna sprememba pa jo je zožila samo na t.i. aktivne družbenike, s čimer pa se je poseglo v pravice 3 kategorij upnikov. US v tej zadevi za vse kategorije upnikov ugotovi kršitve njihove pravice do zasebne lastnine, poštenega sojenja ter upravičenih pravnih pričakovanj. S tem tudi samo izvrši državno intervencijo na trgu, a tako da zavaruje upnike napram družbenikom. Ker družbeniki v odnosu do svojih podjetij izvršujejo svojo svobodno gospodarsko pobudo, zaščita upnikov, ki jo izvede US, pomeni poseg v to pravico in s tem v ekonomsko svobodo družbenikov. Izpodbijani zakon lahko tako razumemo v smislu zviševanja ekonomske svobode, njegovo razveljavitev s strani US pa poseg vanjo. V tem oziru pozicijo S uvrščamo na 2, ker gre za poseg v namero zakonodajalca, da zviša ekonomsko svobodo vsaj aktivnih družbenikov. Za pozicijo 1 ne gre, saj US načelom dopusti zviševanje ekonomske svobode družbenikov, a ne način, kot ga je izbral zakonodajalec. Proti sodba PS je na poziciji 4, ker bi bolj zaščitila družbenike, s tem pa njihovo ekonomsko svobodo, napram upnikov. V takem primeru zakon ne bi bil razveljavljen. OLM je na poziciji 3, ker se zavzema za zaščito družbenikov, hkrati z upniki. Po njegovem odločba US ni ustrezno uravnotežena.

DRUŽBENA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe		S		PS	
Pozicija LM			OLM		
OLM1: Korpič Horvat, Pogačar			2		
ZA: vsi ostali	1	1	0,5		

V danem primeru je podana izrazita družbena dimenzija, ker US v okviru presoje zakona ureja razmerje med družbeniki kot ekonomsko močnejšo skupino in upniki kot ekonomsko šibkejšo skupino. US tehtnico v primeru vseh treh skupin upnikov nagne v njihovo prid in prepreči zakonodajalčevo namero zavarovati položaj družbenikov, pa čeprav za naprej in čeprav samo za t.i. neaktivne družbenike. Pozicija S je tako na S 2; US namreč ni povsem na strani upnikov, kot šibkejše skupine, dopušča tudi zaščito družbenikov, a ne na način, kot ga je izbral zakonodajalec. Nasprotna sodba je PS 4, ker bi z zakonom bili bolj zaščiteni družbeniki kot upniki. OLM pa je na 3, ker se zavzema za zaščito obeh skupin.

AVTORITARNA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe		S		PS	
Pozicija LM					OLM
OLM1: Korpič Horvat, Pogačar					2
ZA: vsi ostali	1	1	0,5		

V danem primeru je podana tudi avtoritarna dimenzija. Z razveljavitvijo zakonskih določb, in to kar v paketu, US poseže v red, ki ga je postavil zakonodajalec, ter zavaruje pravice upnikov kot posameznikov, šibkejši strani. Spet, ker je US iskalo neko ravnotežje, ni odločilo, da zakonodajalec ne bi smel urejati položaja družbenikov napram upnikov, torej lahko bi vzpostavil ureditev med njimi, vendar ne na tak način. Pozicija S je 2, PS je 4. OLM je v tem primeru na poziciji 5, ker bi, v znak bolj uravnotežene zaščite družbenikov, ohranilo obstoječo ureditev in glasuje proti razveljavitvi.

MEDNARODNA PRAVNA VPETOST (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno-NC)		
Odločitev in sodniki ZA	3	<i>Se v podporo odločitvi, a ne odločilno, sklicuje na prakso EČSČP</i>
OLM: Korpič Horvat	1	<i>Se ne sklicuje.</i>

NAKLONJENOST VLADI (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno - NC)		
Odločitev in sodniki ZA	4	<i>Odloči, kot predlaga vlada, ne razširi pa presoje na 18. člen</i>
OLM: Korpič Horvat	2	<i>Soglaša z vlado glede neustavnosti 18. člena, sicer pa ne.</i>

NAKLONJENOST DZ (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno - NC)		
Odločitev in sodniki ZA	1	<i>Povsem drugače kot DZ.</i>
OLM1: Korpič Horvat, Pogačar	2	<i>Delno sledi mnenju DZ, da bi bilo treba zaščiti družbenike</i>